

28. 7. 2023

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Náhrada škody způsobené vypouštěním emisí při průmyslové činnosti

Nejvyšší soud ve svém nedávném rozsudku ze dne 23. března 2023, sp. zn. 25 Cdo 1152/2021[1], významně upřesnil výklad ve vztahu k otázce, zda se v případě škody způsobené zařízením vypouštějícím emise při průmyslové činnosti má aplikovat skutková podstata škody způsobené provozní činností podle § 2924 zákona č. 89/2012 Sb., v platném znění ("OZ") nebo skutková podstata škody způsobené provozem zvláště nebezpečným ve smyslu § 2925 OZ.

Právní východiska podle OZ

V případě škody způsobené při průmyslové činnosti, v posuzovaném případě, konkrétně emisemi vznikajícími při takové činnosti, lze obecně uvažovat o odpovědnosti podle (i) skutkové podstaty odpovědnosti za škodu z provozní činnosti podle § 2924 OZ nebo (ii) skutkové podstaty odpovědnosti za škodu způsobenou provozem zvláště nebezpečným podle § 2925 OZ.

V obou případech se jedná o zvláštní skutkové podstaty odpovědnosti za škodu stanovené v OZ založené na objektivním principu bez ohledu na zavinění škůdce s možností liberace, liší se však podmínkami vzniku odpovědnosti, a především pak podmínkami, za kterých se škůdce své odpovědnosti zproští (liberuje se).

Zatímco v případě obecněji formulované skutkové podstaty podle § 2924 OZ se škůdce zproští povinnosti nahradit škodu, pokud prokáže, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo, tak v případě speciálněji formulované skutkové podstaty podle § 2925 OZ jsou podmínky zproštění odpovědnosti přísnější a jsou vázány na prokázání, že škoda byla způsobena (i) zvnějšku vyšší mocí, (ii) vlastním jednáním poškozeného nebo (iii) neodvratitelným jednáním třetí osoby.[2]

Provoz zvláště nebezpečný

Z hlediska aplikace uvedených zvláštních skutkových podstat odpovědnosti za škodu je klíčové vymezení pojmu „zvláště nebezpečného provozu“; o odpovědnost za škodu podle § 2925 OZ se bude jednat v případě, že bude škoda způsobena zdrojem zvýšeného nebezpečí při zvláště nebezpečném provozu. Podle OZ je provoz zvláště nebezpečný, nelze-li předem rozumně vyloučit možnost vzniku závažné škody ani při vynaložení řádné péče.[3]

Výklad pojmu zvláště nebezpečného provozu v minulosti řešila také judikatura, jelikož původní právní úprava podle zákona č. 40/1964, občanský zákoník, účinného do 31. prosince 2013, žádnou zákonnou definici tohoto pojmu neobsahovala. Nejvyšší soud tak již před účinností OZ dovodil, že zvláště nebezpečným je „*takový provoz, s jehož realizací je spojena možnost zvýšeného nebezpečí vzniku závažných škod. Jde především o provozy, kde dochází k využívání těch přírodních sil, pro něž je typické, že i při zachování veškeré potřebné péče a s využitím všech poznatků vědy a techniky nejsou plně ovladatelné a kontrolovatelné, takže z procesu jejich využití hrozí pro okolí zvýšené a zpravidla přímé nebezpečí vzniku škod.*“[4]

V ustanovení § 2925 odst. 3 OZ je současně stanovena vyvratitelná podmínka, podle které je provoz

zvlášt nebezpečný, pokud se provozuje továrním způsobem nebo pokud se při něm používá výbušná nebo podobně nebezpečná látka nebo se s ní nakládá. Továrním způsobem se pak rozumí především velké provozy, kde větší množství lidí a strojů produkuje určité výrobky či služby, kde dochází k sériové či pásové výrobě.[5]

Škůdce však může tuto domněnku vyvrátit pokud prokáže, že přestože je činnost provozována továrním způsobem, nebo se při něm používá výbušná nebo podobně nebezpečná látka, nejde o zvlášt nebezpečný provoz, jelikož při vynaložení řádné péče lze předem vyloučit možnost vzniku závažné škody.[6]

Nové rozhodnutí Nejvyššího soudu

Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 23. března 2023, sp. zn. 25 Cdo 1152/2021, posuzoval případ náhrady škody způsobené na lesním půdním fondu a lesních porostech emisemi látek SO₂ a NO_x vypuštěnými do ovzduší při průmyslové činnosti, a to v návaznosti na napadené rozhodnutí odvolacího soudu, který věc posoudil jako škodu způsobenou provozní činností ve smyslu § 2924 OZ. Nejvyšší soud shledal přípustnost dovolání na základě vyhodnocení věci jako dosud judikaturní neřešené právní otázky aplikace právní úpravy v OZ.

Nejvyšší soud v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl následující úvahy k výkladu podmínek § 2924 OZ a § 2925 OZ, podstatné z hlediska posuzované věci:

- a. provoz zařízení využívajících pro své pracovní a výrobní procesy metodu spalování fosilních paliv splňuje v obecné rovině znaky provozu zvlášt nebezpečného (zejména výroba elektrické či tepelné energie, paliv a chemických sloučenin), jelikož není pochyb o továrním způsobu takových činností; zároveň spotřebovávané i vyrobené energie či jiné produkty lze v jejich množství a koncentraci považovat za nebezpečné látky stejně jako odpadní látky setrvale vypouštěné do ovzduší či vodních toků;
- b. ve sporech o náhradu škody způsobené emisemi sloučenin dusíku a síry pocházejícími z průmyslových závodů lze považovat za zdroje zvýšeného nebezpečí a nelze ani při vynaložení řádné péče vyloučit, že mohou vést k závažným újmám např. na lesních porostech či lidském zdraví;
- c. odpovědnost podle § 2925 OZ však nastupuje pouze tehdy, způsobil-li újmu zdroj zvýšeného nebezpečí a nikoli takové okolnosti, které nejsou podstatným znakem zvlášt nebezpečného provozu (např. pohyb továrních vozidel, působení zvířat při ostraze, stavební nedostatky budov apod.); a
- d. škoda, kterou je škůdce povinen nahradit se vždy vztahuje ke konkrétnímu zdroji nebezpečí (tzn. i k jednotlivým závodům žalované) a nikoli všem závodům jako celku; z hlediska toho, zda se na danou způsobenou škodu aplikuje § 2924 OZ nebo § 2925 OZ, je tedy nutné posoudit jednotlivé závody vždy samostatně.

Závěr

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 25 Cdo 1152/2021 významně doplnil výklad podmínek § 2924 OZ a § 2925 OZ, a to především svým závěrem, že provoz zařízení využívajících pro své pracovní a výrobní procesy metodu spalování fosilních paliv obecně splňuje znaky provozu zvlášt nebezpečného. Došlo tedy k vyřešení otázky, kterou se Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi podle OZ účinného od 1. ledna 2014 doposud nezabýval. Ve světle tohoto stanoviska Nejvyššího soudu tak lze očekávat častější aplikaci „přísnější“ skutkové podstaty odpovědnosti za škodu způsobenou při průmyslové činnosti podle § 2925 OZ, která škůdcům poskytuje omezenější možnost zproštění se

odpovědnosti nežli skutková podstata podle § 2924 OZ.

JUDr. David Mašek, Ph.D.,

advokát, partner

Lukáš Kubík,

paralegal

Mašek & Partners, advokátní kancelář, s.r.o.

Ovocný trh 573/12

110 00 Praha 1

Tel.: +420 226 886 271

e-mail: office@masekpartners.cz

[1] Celé znění tohoto rozsudku je dostupné [zde](#).

[2] Viz § 2925 odst. 1 OZ.

[3] Tamtéž.

[4] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna 2002, sp. zn. 25 Cdo 972/2000.

[5] BEZOUŠKA, Petr. § 2925 [Škoda způsobená provozem zvláště nebezpečným]. In: HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1608, marg. č. 19.

[6] PAŠEK, Martin. § 2925 [Škoda způsobená provozem zvláště nebezpečným]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2023, marg. č. 10.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice – natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)

- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení – nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)